

ЛЕКСИЧНІ ІННОВАЦІЇ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

LEXICAL INNOVATIONS IN THE MODERN ENGLISH LANGUAGE

Онучак Л.В.,

orcid.org/0000-0003-2178-4863

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри іноземних мов

Державного податкового університету

Руженська Т.М.,

orcid.org/0009-0009-2808-9629

старший викладач кафедри іноземних мов

Державного податкового університету

Стаття присвячена дослідженню особливостей лексичних інновацій у сучасній англійській мові. Бурхливий розвиток суспільства, використання новітніх комп'ютерних технологій, пандемія COVID-19, військові дії забезпечують постійне збагачення мови новими лексичними одиницями, що відображають зміни у суспільстві, технологіях, культурі та економіці. Лексичні інновації, до яких відносяться нові слова, словосполучення або зміни значення існуючих одиниць, є важливою складовою мовної еволюції. Тому й актуальним постає питання їх вивчення та способів перекладу українською мовою.

У роботі розглядаються лексичні інновації як лексичні одиниці, надано їх пояснення та з'ясовано, що серед них переважають слова, які позначають поняття, що мають новий зміст та форму.

Детально розглядаються стадії розвитку лексичних інновацій, оскільки вчені дискутують на предмет того, що слід вважати лексичною інновацією, а що – загальноновживаною лексикою.

Вивчаються різноманітні процеси, за допомогою яких нові слова, вирази та значення входять в активний обіг, а також методи їх адаптації в мовному середовищі. Крім того, досліджуються різні типи інновацій, зокрема неологізми, запозичення, калькування, морфологічні інновації та зміни в значеннях слів.

У статті також здійснено аналіз механізмів, за допомогою яких лексичні інновації передаються іншими мовами, зокрема через переклад на українську, що дозволяє краще розуміти їхнє функціонування в міжкультурному контексті.

Під час дослідження було з'ясовано, що при перекладі лексичних інновацій українською мовою виникають певні труднощі, які пов'язані з тим, що нові слова не встигають потрапити до словників, а контекст не завжди допомагає зрозуміти, про що йде мова в оригіналі. Тому важливо розуміти структуру лексичних інновацій та їх особливості.

Акцент зроблено на важливості лексичних інновацій як відображенні змін у суспільстві та їхній ролі у формуванні нової мовної картини світу.

Ключові слова: лексичні інновації, лексичні одиниці, транслітерація, описовий переклад.

The article is devoted to the research of features of lexical innovations in modern English. The rapid development of society, the use of the latest computer technologies, the COVID-19 pandemic, military operations ensure the constant enrichment of the language with new lexical units reflecting changes in society, technology, culture and economy. Lexical innovations, which include new words, phrases or changes in the meaning of existing units, are an important part of linguistic evolution. Therefore, the question of studying lexical innovations and ways of translating them into Ukrainian becomes relevant.

Lexical innovations as lexical units are considered in the work, their explanation is provided and it is found out that among them words prevail, which denote concepts that have a new meaning and form.

The stages of development of lexical innovations are considered in detail, as scientists discuss what should be considered lexical innovation and what is common vocabulary.

Various processes are studied by which new words, expressions and meanings enter into active circulation, as well as methods of their adaptation in the language environment. In addition, various types of innovations are investigated, in particular neologisms, borrowing, tracing, morphological innovations and changes in the meanings of words.

The article also analyzes the mechanisms by which lexical innovations are transmitted to other languages, in particular through translation into Ukrainian, which allows better understanding of their functioning in the intercultural context.

During the study, it was found that when translating lexical innovations into Ukrainian, certain difficulties arise that are associated with the fact that new words do not have time to get into dictionaries, and the context does not always help to understand what is said in the original. Therefore, it is important to understand the structure of lexical innovations and their features.

The emphasis is on the importance of lexical innovations as a reflection of changes in society and their role in the formation of a new linguistic picture of the world.

Key words: lexical innovations, lexical units, transliteration, descriptive translation.

Постановка проблеми. На початку XXI століття, що відзначається стрімким розвитком науки і техніки, англійська мова постійно збагачується новими лексичними одиницями, оскільки вона тісно пов'язана з різними сферами людської діяльності. Щодня в англійській мові з'являються десятки нових слів і виразів, які відображають зміни в навколишньому світі. Ці нові лексичні утворення називають інноваціями. Для того щоб вважати слово інновацією, слід врахувати кілька важливих чинників. По-перше, потрібно відрізнити лексичну інновацію від okazіоналізму – мовного явища, яке не завжди стає частиною загальноживаної лексики. По-друге, відсутні чіткі критерії, що визначають, скільки часу потрібно, аби слово отримало статус інновації. З огляду на це, актуальність цього дослідження зумовлена потребою вивчення лексичних інновацій англійської мови та аналізу способів їх перекладу українською.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема дослідження лексичних інновацій у сучасній англійській мові є предметом наукових розвідок багатьох відомих мовознавців. До їх числа належать такі зарубіжні вчені: Девід Крістал, Джеффри Ліч, Жан Атчісон, Сюзанна Ромайне, Джон Маквортер, Пітер Траджилл, Крістофер Холл. Серед сучасних українських лінгвістів, які присвячують свої наукові дослідження проблемі лексичних інновацій, можна виділити таких авторів: А.В. Бабенка, Л.М. Паламар, В.І. Кононенко, Л.Т. Масенко. Дослідження цих науковців дають можливість простежити, як відбувається інтеграція нових слів у мовну систему, їх адаптація та роль у сучасній комунікації.

Постановка завдання. Мета дослідження полягає у всебічному аналізі нової лексики, її ролі в розвитку мови та відображенні в сучасній англійській культурі. Об'єкт дослідження охоплює як самі лексичні одиниці, так і процеси, що впливають на їх появу, адаптацію та функціонування в мовній системі сучасної англійської мови. Предметом дослідження є методи передачі лексичних інновацій засобами української мови.

Виклад основного матеріалу. Сучасні лінгвісти зосереджують особливу увагу на дослідженні взаємозв'язку між мовою та культурою, мовою і мисленням, а також на ролі національно-культурної специфіки у формуванні мови та її впливу на створення мовної картини світу. Мова є відображенням дійсності, тому зміни в різних сферах людської діяльності знаходять своє відображення і в мовній системі, зокрема на рівні лексики. Щодня з'являються нові слова, а вже існуючі лексичні одиниці отримують додаткові значення.

Більшість мовознавців дають різні трактування терміну «лексична інновація», але всі вони згодні з тим, що його основною ознакою є новизна. Для визначення цього терміну ми спираємося на визначення, запропоноване Ю.А. Зацним. Лексичні інновації – це слова чи словосполучення або нові значення чи відтінки значень слів, що з'являються в мові [2, с. 253].

Дослідження лексичних інновацій дає змогу не тільки виявити способи й засоби вираження нових концептів і категорій, еволюцію мовної картини світу, але й відкриває шлях до розуміння унікальності культури носіїв мови, їхньої системи цінностей та світосприйняття. Лексичні інновації відображають ключові зміни в суспільстві і є джерелом поширення нових мовних одиниць.

Для того, щоб слово вважалось інновацією, воно повинно використовуватися в повсякденному мовленні протягом п'яти років. Однак слово, яке має певну новизну, залишатиметься інновацією допоки людська свідомість сприйматиме його як нове. Проте більшість лексичних інновацій, які потрапляють у словники, сприймаються носіями мови як звичайна лексика, оскільки вони активно використовують ці слова в повсякденному житті протягом кількох років.

Етапи розвитку лексичних інновацій в сучасній англійській мові можна розглядати як поступовий процес створення, адаптації та поширення нових слів або значень. За Х. Бусманом цей процес складається з кількох ключових етапів [1, с. 84]:

1. Виникнення. Початковий етап – це момент, коли створюються нові лексичні одиниці, зазвичай шляхом креативної маніпуляції існуючими словами або формами (наприклад, через поєднання, абрєвіацію або запозичення). Інновація може виникати у відповідь на нові технології, соціальні тренди або зміни в культурних потребах.

2. Адаптація. Другий етап, який включає поширення нового слова. На цьому етапі вирішальну роль відіграють соціальні мережі та динаміка спільноти. Для того, щоб лексичні інновації стали успішними, їх зазвичай повинна прийняти широка група мовців. Дослідники, зокрема Х. Бусман, наголошують на важливості «слабких зв'язків» у сприянні поширенню, оскільки люди, які мають багато периферійних контактів, більш схильні вводити нові слова в різні соціальні групи.

3. Стабілізація. Завершальний етап, який настає, коли новий термін стає широко прийнятим та інтегрується у стандартний лексикон. На цьому етапі його починають використовувати

більш послідовно в різних контекстах, а його значення стає усталеним. Траєкторія слова може слідувати різним моделям залежно від його семантичної «несучої здатності», тобто здатності адаптуватися та зберігати значення з часом.

Зважаючи на те, що лексичні інновації в сучасній англійській мові – це процеси створення та впровадження нових слів або значень, вони можуть виникати через різні соціальні, культурні, технологічні чи лінгвістичні зміни. У зв'язку з цим, лексичні інновації можна класифікувати наступним чином:

Неологізми, що становлять найбільшу групу слів, які поєднують новизну форми та змісту. Це процес утворення абсолютно нових слів або значень, що виникають у відповідь на появу нових соціальних явищ, наукових відкриттів або культурних тенденцій. Такі слова часто з'являються у сферах технологій, поп-культури та соціальних мереж. Значна кількість неологізмів також з'явилася під час пандемії COVID-19, яка спричинила зміни в умовах праці та виникнення нових явищ у сфері зайнятості, що потребували надання відповідних назв. Таким чином, в англійській мові з'явилися слова, які описують робочий час, що пов'язаний із дистанційною роботою, та відображають сучасні тренди в умовах гнучкості та технологічного розвитку [5, с. 80]. Ось кілька прикладів:

1. *WFH (Working From Home)* – скорочення, що позначає роботу з дому, яка стала популярною під час пандемії COVID-19, і залишається актуальною для багатьох професій.

2. *Hybrid Work* – модель, за якої працівники частину часу працюють дистанційно, а частину – в офісі.

3. *Workation* – комбінація "work" і "vacation", що описує роботу під час відпустки або подорожей, дозволяючи поєднувати відпочинок із виконанням професійних обов'язків.

4. *Async Work (Asynchronous Work)* – робота, яка не вимагає синхронної участі співробітників, що дозволяє працювати у власному темпі, та з урахуванням різниці в часі.

5. *Compressed Workweek* – робочий графік, за якого працівники виконують свою норму годин за меншу кількість днів (наприклад, чотири дні замість п'яти, працюючи довше кожного дня) [3, с. 167].

Ці терміни відображають зміни у підходах до роботи, що стали результатом впливу дистанційної роботи та нових умов працевлаштування.

Наступна група – це *запозичення*, які є лексичними інноваціями, що виникають через запозичення слів з інших мов. Це може бути результатом культурних обмінів, глобалізації чи технологічних інновацій. Запозичення можуть бути адаптовані до англійської фонетики, граматики та правопису.

Ось кілька прикладів слів, які англійська мова перейняла з інших мов на сучасному етапі:

1. *Café* (фр.) – позначає кав'ярню, прийшло з французької та широко використовується у всьому світі.

2. *Tsunami* (яп.) – слово японського походження, що означає сильну морську хвилю, викликану землетрусом або іншими підводними подіями.

3. *Emoji* (яп.) – запозичення з японської, що позначає графічні символи, які використовуються у цифровій комунікації.

4. *Ramen* (яп.) – страва японської кухні, яка стала популярною у всьому світі.

5. *Hygge* (дат.) – данське слово, що описує комфорт, затишок і задоволення.

6. *Bungalow* (гінд.) – запозичення з хінді, що означає одно- або двоповерховий будинок, зазвичай із широкою верандою.

Дані приклади ілюструють постійне збагачення англійської мови п завдяки культурним, технологічним і гастрономічним впливам з усього світу.

Калькування (або буквальный переклад компонентів слова чи фрази з іншої мови) є популярним способом створення лексичних інновацій у сучасній англійській мові. Це процес перекладу іноземних слів або виразів за допомогою власних лексичних одиниць англійської мови, що дозволяє зберегти сутність слова чи виразу, при цьому створюючи нове слово, яке є «калькою» з іншої мови.

Ось кілька прикладів, що демонструють цей процес:

1. *Worldview* (нім. Weltanschauung) – буквальный переклад складових частин, що описує загальне сприйняття світу чи філософський підхід.

2. *Skyscraper* (фр. gratte-ciel) – калька, що описує високі будівлі, буквально перекладаючи «той, що дряпає небо».

3. *Brainwashing* (кит. xǐnǎo, «мити мозок») – термін, що означає ідеологічну обробку або маніпуляцію свідомістю.

4. *Flea market* (ісп. mercado de pulgas) – буквальный переклад, який описує місце для торгівлі уживаними товарами.

5. *Death by overwork* (яп. karoshi, 過勞死) – калька, що означає смертельне виснаження через надмірну працю.

6. *Superman* (лат. *super hominem*, через німецьке *Übermensch*) – концепт, який був адаптований у популярній культурі.

Зазначені приклади чудово демонструють як англійська мова адаптує концепти з інших мов, буквально перекладаючи їхні складові, часто вводячи нові слова чи фрази, які стають невід'ємною частиною лексики.

Морфологічні інновації в сучасній англійській мові виникають завдяки впровадженню нових методів словотворення або адаптації вже існуючих. Приклади таких інновацій:

1. *Додавання нових суфіксів і префіксів:*

– *-scape*: використовується для позначення «середовища» або «пейзажу». Наприклад: *datascapе* (середовище даних), *soundscapе* (звуковий ландшафт).

– *Un-*: додається до звичайних понять, створюючи нові значення, як у *unfriend* (видалити з друзів у соцмережах) і *unmute* (вимкнути беззвучний режим).

2. *Блендинг (злиття слів):*

– *Brunch* (*breakfast + lunch*) – пізній сніданок.
– *Infomercial* (*information + commercial*) – інформаційна реклама.
– *Workation* (*work + vacation*) – поєднання роботи й відпочинку.

3. *Зміна частин мови (функціональна зміна)* (іменники переходять у дієслова):

– *Google* → *to google* («шукати в інтернеті»);
– *Friend* → *to friend* («додати до друзів у соцмережах»).

4. *Суфікси для позначення стану чи належності:*

– *-gate*: додається до назв, щоб позначити скандали, наприклад: *Pizzagate*, *Deflategate*.

– *-preneur*: використовують для підприємницької діяльності, як у *mompreneur* (мати-підприємець).

5. *Скорочення та акроніми:*

– *FOMO* (*Fear Of Missing Out*) – страх щось пропустити.

– *YOLO* (*You Only Live Once*) – популярне виправдання ризикованих рішень.

6. *Розширення стандартних морфологічних моделей* (створення нових форм на основі існуючих):

– *Adulting* (від *adult*) – виконання дорослих обов'язків.

– *Gamify* (від *game*) – перетворення чогось на гру.

Такі інновації демонструють, як сучасна англійська мова еволюціонує, впроваджуючи нові морфологічні конструкції для адаптації до змін у суспільстві, технологіях і культурі.

Словотворчі процеси. У сучасній англійській мові активно використовуються різні словотворчі процеси для створення нових лексичних одиниць. Нижче наведено приклади:

1. *Блендинг (Blending)* – процес, який поєднує частини двох або більше слів для створення нового:

– *Brunch* (*breakfast + lunch*) – пізній сніданок.

– *Staycation* (*stay + vacation*) – відпустка вдома.

– *Mansplain* (*man + explain*) – поблажливе пояснення чоловіком очевидних речей.

2. *Деривація (Derivation)* (додавання префіксів або суфіксів для утворення нових слів):

– *Selfie* (суфікс *-ie*) – фотографія себе.

– *Eco-friendly* (префікс *eco-*) – екологічно дружній.

– *Bingeable* (суфікс *-able*) – те, що можна дивитися залпом (серіали).

3. *Конверсія (Conversion)* (перехід слова з однієї частини мови до іншої):

– *Google* (іменник) → *to google* (дієслово, "шукати в інтернеті").

– *Adult* (іменник) → *adulting* (дієслово, «виконувати обов'язки дорослого»).

– *Impact* (іменник) → *to impact* (дієслово, «впливати»).

4. *Скорочення (Clipping)* (скорочення слів до простішої форми):

– *Totes* (від *totally*) – абсолютно.

– *App* (від *application*) – додаток.

– *Blog* (від *weblog*) – онлайн-журнал.

5. *Акроніми та абрєвіатури (Acronyms and Initialisms)* (утворення слів з початкових літер або частин фраз):

– *YOLO* (*You Only Live Once*) – живеш лише раз.

– *FOMO* (*Fear of Missing Out*) – страх щось пропустити.

– *GIF* (*Graphics Interchange Format*) – формат зображень.

6. *Винайдення (Coinage)* (створення абсолютно нових слів, часто пов'язаних з брендами або технологіями):

– *Kleenex* – бренд, що став синонімом серветок.

– *Xerox* – спочатку бренд копіювальних машин, тепер означає «робити копію».

– *Uber* – сервіс таксі, який також використовується для позначення подібних послуг.

7. *Редуплікація (Reduplication)* (подвоєння звуків або складів для створення слів) [5, с. 317]:

– *Bling-bling* – прикраси, що символізують багатство.

- *Dum-dum* – дурник.
- *Walkie-talkie* – рація.

Ці процеси підкреслюють багатство та динамічність англійської мови, яка здатна постійно змінюватися, відображаючи нові тенденції в культурі, технологіях і суспільстві.

Перехід значень (семантична зміна) у лексичних інноваціях сучасної англійської мови відображає адаптацію слів до нових соціальних, технологічних і культурних реалій. Ось кілька прикладів таких змін:

1. *Розширення значення (Semantic Broadening)* (слово починає використовуватися у ширшому контексті):

- Mouse – раніше означало лише тварину, тепер також позначає комп'ютерний пристрій.
- Cookie – з печива стало означати невеликий файл даних, який зберігається у веб-браузері.
- Stream – від фізичного потоку води до потоку цифрового контенту, наприклад, відео чи музики.

2. *Звуження значення (Semantic Narrowing)* (слово отримує більш специфічне значення).

- Meat – в староанглійській означало будь-яку їжу, тепер позначає лише м'ясо.
- Girl – раніше вживалося щодо дітей обох статей, тепер використовується лише щодо дівчат.

3. *Метафора (Metaphor)* (перенесення значення з одного контексту в інший на основі подібності).

- Cloud – від хмари в небі до «хмари» у технологіях, яка означає інтернет-сервіси.
- Surf – від серфінгу на хвилях до «серфінгу в інтернеті».
- Virus – від біологічного вірусу до комп'ютерного.

4. *Метонімія (Metonymy)* (перенесення значення на основі асоціації):

- Hollywood – від географічного району до індустрії кіно.
- Silicon Valley – від місця до символу технологічної індустрії.
- Bottle – від ємності до вмісту (наприклад, "He drank the whole bottle").

5. *Пейоратив (Pejoration)* (слово набуває негативного відтінку):

- Karen – ім'я, яке стало позначати стереотипну образливу чи вимогливу людину.
- Basic – від нейтрального значення «основний» до негативного – «простий, банальний».

6. *Меліорація (Amelioration)* (слово набуває позитивного відтінку):

- Bad – в сленговому вжитку може означати щось «круте» або «гарне».

- Sick – використовується у значенні «дивовижний» або «неймовірний».

7. *Евфемізми та політично коректні зміни* (слова змінюють значення, щоб стати соціально прийнятними):

- Senior citizen – замість old person (старий).
- Pass away – замість die (померти).
- Downsizing – для позначення скорочення робочих місць.

8. *Функціональна зміна (Functional Shift)* (слово переходить до іншої частини мови, а значення адаптується):

- Google (іменник) → to google (дієслово, шукати в інтернеті).
- Friend (іменник) → to friend (дієслово, додати в друзі в соцмережах).

Ці приклади показують, як значення слів змінюється під впливом інновацій, культурних зрушень і технологічних змін. Така динаміка дозволяє англійській мові залишатися актуальною та багатою.

Інтертекстуальність і вживання в культурному контексті: Лексичні інновації можуть з'являтися в результаті масових медіа, таких як телевізійні шоу, фільми, книги чи соціальні медіа. Вони стають популярними завдяки мемам або культурним явищам, що здобули широке розповсюдження в суспільстві.

Згадані групи ілюструють складність і багатогранність процесу лексичних інновацій, завдяки яким мова постійно змінюється, адаптуючись до нових соціальних, культурних та технологічних умов.

Висновки. Лексичні інновації в сучасній англійській мові є важливим інструментом, який відображає постійні зміни в суспільстві, технологіях і культурі. Ці інновації включають створення нових слів, перехід значень, адаптацію існуючих форм, а також використання нових методів словотворення, таких як блендинг, деривація, калькування та конверсія. Вони є реакцією на нові соціальні явища, наукові досягнення та культурні зміни.

Ці процеси показують, як мова адаптується до швидкого розвитку технологій і нових соціальних реалій, таких як цифрові технології, соціальні мережі, глобалізація та зміни в стилі життя. Лексичні інновації не тільки збагачують словниковий запас, але й забезпечують комунікацію в нових умовах, сприяючи розвитку нових значень і функцій слів.

Важливо відзначити, що процес лексичних інновацій є складним і багатогранним. Він відображає динамічність англійської мови, яка, адаптуючись до змін, зберігає свою гнучкість і здатність до інновацій. З кожною новою інновацією мова набуває нових можливостей для вираження, що дозволяє більш точно відображати реалії сучасного світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Вуџманн Н. Lexikon der Sprachwissenschaf. Stuttgart. 2002. 390 s.
2. Зацний Ю.А., Янков А.В. Інновації у словниковому складі англійської мови початку ХХІ століття: англо-український словник. Словник. Вінниця: Нова Книга, 2008. 360 с.
3. Козаченко І.В. Особливості перекладу неологізмів англійської мови. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2014. № 25. Том 2. С. 166–168.
4. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля – Київ, 2006. 716 с.
5. Шутова М.О. Неологізми в сучасні англійській мові. Науковий вісник кафедри Юнеско КНЛУ. Серія Філологія, Педагогіка, Психологія. 2010. № 21. С. 79–85.